

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4001/2020
03.03.2022. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић председника већа, Јелице Бојанић Керкез и Зорана Хацића, чланова већа, у парници тужила АА из ..., ББ из ... и ВВ из ..., Општина Аранђеловац, чији је пуномоћник Бојан Лазаревић, адвокат из ..., против тужених Републике Србије коју заступа Државно правобранилаштво - Одељење у Краљеву, Општине Брус коју заступа Општински јавни правобранилац Бруса и ПДЗЗ „Копаоничанка“ ДОО Брус, чији је пуномоћник Жељка Томљеновић, адвокат из ..., ради својине непокретности, одлучујући о ревизији тужила изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 1365/19 од 05.11.2019. године, у седници већа 03.03.2022. године донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужила, **УКИДАЈУ СЕ** пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 1365/19 од 05.11.2019. године и пресуда Основног суда у Брусу П 191/18 од 25.10.2018. године и предмет **враћа** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Брусу П 191/18 од 25.10.2018. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен примарни тужбени захтев па је утврђено да су тужиле власнице, и то тужила АА у $\frac{1}{2}$, а тужиле ББ и ВВ у по $\frac{27}{2160}$ удела на кп ..., кп ..., кп ... КО ... (све раније припадале кп) и дела кп .../... КО ... у површини од 8,88а (раније припадало кп ... КО ...), и обавезани су тужени Република Србија, ПДЗЗ „Копаоничанка“ ДОО Брус и Општина Брус да им ово право власништва признају, парцеле предају у државину и трпе упис власништва код СКН Брус Ставом другим изреке, одбијен је евентуални тужбени захтев тужила (погрешно насловљен као алтернативни тужбени захтев), којим су тражиле да се обавезу тужени Република Србија и ПДЗЗ „Копаоничанка“ ДОО Брус да исплате на име накнаде: АА износ од 3.528.000,00 динара на име $\frac{1}{2}$ у кп бр. ..., ..., ... и .../... КО ..., које су настале цепањем парцеле која је раније носила ознаку кп ..., ББ и ВВ износ од по 44.040,00 динара свакој на име $\frac{27}{2160}$ од преостале $\frac{1}{2}$, а тужена Општина Брус да исплати: АА износ од 974.000,00 динара на име накнаде за $\frac{1}{2}$ кп .../... КО ... чија је површина 9,74 ари која је настала цепањем кп раније ознаке ..., ББ и ВВ износ од по 12.175,00 динара свакој на име $\frac{27}{2160}$ од преостале $\frac{1}{2}$, све са законском затезном каматом почев од 08.12.2016. године до исплате. Ставом трећим изреке, обавезани су тужени Република Србија, ПДЗЗ „Копаоничанка“ ДОО Брус и Општина Брус да тужилама исплате на име накнаде парничних трошкова износ од 1.427.032,00 динара.

Одлучујући о жалбама тужених, Апелациони суд у Крагујевцу је након одржане расправе донео пресуду Гж 1365/19 од 05.11.2019. године, којом је у ставу првом изреке укинуо наведену првостепену пресуду у ставу првом изреке (усвајајућу одлуку о примарном тужбеном захтеву) и ставу трећем изреке (одлуку о трошковима поступка), а ставом другим изреке је одбио тужбени захтев којим су тужиле тражиле да се утврди да су власнице, и то тужила АА у квоти од $\frac{1}{2}$, тужила ББ и ВВ у квоти од по $\frac{27}{2160}$ на кп ..., кп ..., кп ... КО ... (раније кп ...) и дела кп .../... у површини од 8,88 ари, раније кп ..., све КО ... и да се обавезу тужени да им ово право признају, парцеле предају у државину и трпе упис власништва код СКН Брус. Ставом трећим изреке, обавезане су тужиле да солидарно исплате туженој Општини Брус износ од 323.500,00 динара и туженом ЗЗ „Копаоничанка“ ДОО Брус износ од 262.500,00 динара.

Против наведене другостепене пресуде ревизију су благовремено изјавиле тужиле због битне повреде одредаба поступка учињене у поступку пред другостепеним судом и погрешне примене материјалног права. Ревизијом је предложена примена члана 404. став 1. ЗПП.

У конкретном случају, примени института изузетне дозвољености ревизије нема места, јер је ревизија дозвољена на основу члана 403. став 2. тачка 3. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 18/2020), који се примењује на основу члана 506. став 1. наведеног Закона.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП и нашао да је ревизија основана.

У поступку пред другостепеним судом учињена је битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП која је имала утицаја на доношење законите и правилне пресуде.

Према чињеницама на којима су засноване пресуде нижестепених судова, правноснажним делимичним решењем Комисије за вођење поступка и доношење решења по захтеву за враћање земљишта при СО Брус од 20.05.1994. године утврђено је право својине сада пок. ГГ и пок. ДД у по $\frac{1}{2}$ на парцелама међу којима су кп ... у површини од 2.70,39 ха и кп ... у површини од 2.76,56 ха КО ..., да ће се на основу решења укњижити као власници земљишта код надлежне Геодетске управе у Брусу и обавезана је ЗЗ „Копаоничанка“ из Бруса да им парцеле преда у државину. У поступку ради предаје земљишта, Комисија је на терену преко вештака геометра идентификовала да предметне парцеле имају мању површину него што је у решењу наведена. До грешке у површинама је дошло јер је геометар у поступку иницираном за враћање земљишта идентификовао парцеле под старим бројевима иако су постојале нове ознаке и другачије површине. На основу решења Комисије од 20.05.1994. године у ЛН ... КО ... уписана је приватна својина ДД и ГГ са уделима од по $\frac{1}{2}$ дела на кп ... у површини од 0.09,56 ха и кп бр. ... у површини 2.67,27 ха. На основу уговора о доживотном издржавању од 04.01.1986. године уписана је тужила АА на уделу ГГ, по основу решења о наслеђивању од 19.05.1999. године иза пок. ЂЂ уписане су тужиле ВВ и ББ са уделима од по $\frac{27}{2160}$ и на основу уговора о поклону од 25.10.2010. године, на уделу АА уписане су такође тужиле ВВ и ББ. Решењем Службе за катастар непокретности од 23.01.2007. године, за разлику у површинама захтев за упис је одбијен, уз образложење да се површине у катастарском оперативном за кп ... и кп ... не

слажу са површинама у решењу Комисије. У досадашњем поступку је утврђен на недовољно јасан начин историјат промена почев од ознака и стања које је у погледу површина парцела постојало, мењано је деобама, припајањем и формирањем парцела под другим ознакама и довео до актуелног стања у катастру непокретности. За кп ... се наводи да је имала површину 2.76,15 ха, да је у 2007. години по захтеву ЈП Дирекције Брус дошло до деобе на три дела: кп бр. .../... од 2.05,52 ха, кп .../... од 0.60,16 ха и кп .../... од 0.01,59 ха и да су парцеле ових подознака уписане у ЛН ... на ДД и ГГ, а да остатак површине чини кп бр. .../... од 0.09,74 ха, уписана као јавна својина Општине Брус. И за кп ... је утврђење нејасно, а посебно још и какво је било стање у погледу државине у време доношења решења о враћању, правноснажности и извршности.

Првостепени суд је сматрао да је основан примарни тужбени захтев за утврђење права својине тужила у одређеним уделима на парцелама наведеним у том захтеву и постављени захтев је усвојио (својински захтев), а уједно одбио евентуални тужбени захтев за исплату новчане накнаде вредности земљишта (облигациони захтев условно постављен за случај одбијања примарног својинског захтева).

Другостепени суд је укинуо првостепену пресуду у делу којим је усвојен примарни тужбени захтев и одлучио тако што је тај захтев одбио као неоснован, а није санкционисао неправилност првостепене пресуде очитовану тиме што је упоредо са усвајајућом одлуком о примарном тужбеном захтеву, одлучено одбијањем евентуалног тужбеног захтева. Таквим поступањем учињена је битна повреда поступка из члана 374. став 1. у вези члана 197. став 2. и 3. и став 3. ЗПП. Наиме, тужилац може два захтева спојити тако да суд усвоји други (евентуални, помоћни) за случај да се први (примарни, главни) покаже као неоснован (члан 197. став 2. и 3. ЗПП). За евентуално страначко спајање захтева, које се од стране првостепеног суда нетачно назива алтернативним, потребно је да између захтева постоји извесна веза. Овде тај услов постоји јер су оба захтева базирана на истим наводима о чињеницама. У таквој процесној ситуацији, правилно поступање налаже да ако главни (примарни) захтев буде усвојен, о евентуалном као условно стављеном се не одлучује. Ако се главни захтев покаже као неоснован, суд истом пресудом одлучује и о евентуалном захтеву. Делимична пресуда у овом случају није допуштена, јер би могла довести до противуречних одлука. Исти разлог налаже да другостепени суд у поступању по жалбама тужених, испита и одлуку о одбијеном евентуалном тужбеном захтеву, као да су се жалиле и тужиле. Доследно томе, требало је укинути првостепену пресуду у целини и одлучити као што је претходно речено. Другостепени суд је то пропустио да учини.

Наведена битна повреда одредаба парничног поступка учињена у поступку пред другостепеним судом представља дозвољени разлог за ревизију по члану 407. став 1. тачка 3. ЗПП.

Тужиле су ревизију изјавиле како због битне повреде одредаба парничног поступка учињене у поступку пред другостепеним судом, тако и због погрешне примене материјалног права. Имајући у виду разлоге на којима су засноване пресуде нижестепених судова у примени материјалног права, овај суд указује да је примена материјалног права условљена утврђењем о чињеницама и да се у овој ствари утврђењем мора обухватити шири круг чињеница.

У конкретном случају, протекло је више од 20 година од правноснажности решења донетог у примени Закона о начину и условима признавања права и враћању земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа („Службени гласник Републике Србије“ бр. 18/91, 20/92 и 42/98). Није утврђено да ли је решење о враћању земљишта спроведено у једном делу предајом извесне површине земљишта у државину лицима односно следбеницима којима је право на натурално враћање признато, односно да ли је обвезник враћања земљишта испунио обавезу, у којој мери, и који су разлози потпуног или делимичног неизвршења. Такође, није утврђено да ли разлози неизвршења одлуке којим се признаје право својине на земљишту ранијих власника стоје до непоступања обвезника враћања, пропуста органа јавне власти или пропуста ималаца права да захтевају принудно спровођење решења о враћању земљишта ако је услова за то било. То би била ситуација да је државину земљишта имао обвезник враћања.

У виду треба имати да поступак враћања раније одузетог земљишта започиње подношењем захтева органу управе, а окончава се увођењем у посед, да поступак по захтеву за враћање земљишта применом члана 2. став 1. наведеног Закона води и решење доноси Комисија коју образује министар пољопривреде, шумарства и водопривреде на предлог Скупштине општине, да је одредбом става 5. истог члана одређено да општина, односно општински орган управе надлежан за имовинско-правне послове обавља стручне и административне послове за потребе Комисије, да решење донето на основу овог закона представља одлуку државног органа донету у управној ствари јер се њиме одлучује о праву ранијег сопственика или његових правних следбеника на враћање земљишта одузетог по основима наведеним у том закону, што значи да се овај поступак и спроводи по одредбама закона који регулише управни поступак. Уколико странка у обавези, као извршеник, не поступи добровољно по донетом решењу, решење се тада спроводи принудним путем у складу са одредбама закона који регулише управни поступак, а на предлог странке којој је одређено право признато, као тражиоца извршења. Да ли је у складу са наведеним поступљено у конкретном случају, суд није утврдио а битно је по питању пасивне легитимације и основа захтева према предмету тражене правне заштите.

Због изнетог о повредама поступка учињеним од стране оба нижестепена суда, нижестепене пресуде су укинуте и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење. У поновном поступку суд ће имати у виду примедбе изнете у овом решењу, и при том по питањима битним за примену материјалног права која нису расправљена ће употпунити чињенично утврђење и изнова донети одлуку, засновану на јасним разлозима о одлучним чињеницама и примени материјалног права.

Из изнетих разлога, одлучено је као у изреци на основу члана 415. став 1. ЗПП.

**Председник већа – судија
Весна Субић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић